

Sivistystoimen palveluverkkosuunnitelma 2015–2025

- vaihtoehtojen kuvaus

1 JOHDANTO

Toukokuussa 2014 Hyvinkään opetuslautakunta päätti palauttaa sivistystoimen palveluverkkosuunnitelman uudelleen valmisteltavaksi siten, että uudelleen valmisteltu palveluverkkosuunnitelma olisi päätöksenteossa syksyllä 2014.

Vetovastuu palveluverkon virkavalmistelussa annettiin sivistystoimen johtoryhmässä sivistystoimen talouspäällikkö Atte Honkoselle, joka on yhdessä projektisuunnittelija Merja Rinteen kanssa tehnyt keskeisen osan tähän palveluverkkosuunnitelmaan liittyvästä valmistelutyöstä. Tavoitteeksi otettiin toiminnallisesti ja taloudellisesti edulliset ratkaisut sivistystoimen palveluverkon kehittämiseen. Erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, että perusopetusryhmän keskikoko voitaisiin pitää kohtuullisena ja vaihtelu pienenä.

Talouspäällikkö ja projektisuunnittelija ovat kevään ja kesän 2014 aikana kuunnelleet monia palvelutuotannon käytännön järjestämisen kannalta keskeisiä henkilöitä. Lisäksi poliittisen päätöksenteon tueksi on tehty verkkoon kysely, jossa kuntalaiset voivat ilmaista mielipiteensä palveluverkon kehittämisen kannalta keskeisistä kysymyksistä.

Tässä palveluverkkosuunnitelmassa on aikaisempaa tarkemmin otettu huomioon tilojen kapasiteetti ja käyttöaste.

Kaavoitus ja talousosasto ovat tätä palveluverkkosuunnitelmaa varten valmistelleet uuden rakentamisen ennusteen ja siihen perustuvan väestöennusteen. Kapasiteettitiedot yhdistettynä väestöennusteeseen antavat siinä määrin uuden näkökulman palveluverkkoon, että varsinkin koulujen kohdalla palveluverkkosuunnitelma on valmisteltu kokonaan uusiksi. Tässä uudelleen valmistellussa palveluverkkosuunnitelmassa on huomioitu myös kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palveluverkko siltä osin, kuin sillä on vaikutusta opetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkon ratkaisuihin. Tässä palveluverkkosuunnitelmassa esitetyt keskeiset havainnot ovat liitteenä olevan aineiston analyysia.

Pääpaino tässä palveluverkkosuunnitelmassa on palvelutoiminnan järjestämisessä, joten kiinteistötekniinen näkökulma liittyy ennen kaikkea tilojen riittävään kapasiteettiin. Todettakoon kuitenkin, että ainakin Aseman, Härkävehmaan ja Paavolan koulujen sekä Hyvinkään yhteiskoulun lukion tilat alkavat olla käyttöikänsä loppupuolella ja peruskorjauksen tarpeessa. Myös useat pienet päiväkotiyksiköt tulevat pian teknisen käyttöikänsä päähän.

Kiinteistönpidosta johtuvat kustannukset ovat luonteeltaan lineaarisia, toisin sanoen kunnossapidettävän ja peruskorjattavan neliömäärän kaksinkertaistuessa myös kustannukset kaksinkertaistuvat. Kiinteistönpidon näkökulmasta ei yksikkökoon nostamisella siten ole merkittävää säästövaikutusta. Kiinteistökustannusten osuus on vain noin 10–15 % sivistystoimen palvelutuotannon kustannuksista. Suurempien yksiköiden etu onkin kiinteistösäästöjen sijaan palvelutoiminnan sujuvassa järjestämisessä ja tasaisen kokoisten ryhmien muodostamisessa.

Kun tarkastellaan opetusryhmien keskikokoja lukuvuodesta 1990–1991 alkaen (liitteenä), voidaan todeta, että koko kaupungin alakoulujen keskimääräinen opetusryhmäkoko ei ole ylittänyt 24:ää (suurimmillaan 23,75 lukuvuonna 1993–1994).

Vuodesta toiseen jatkuvana ongelmana on ollut kuitenkin opetusryhmien koon suuri vaihtelu kaupungin sisällä. Esimerkiksi lukuvuonna 1993–1994 opetusryhmän keskikoko Aseman koulussa oli 27,17 (489/18), kun Uudenkylän kyläkoulussa opetusryhmän keskikoko oli 7,5 (15/2). Käytännössä säästötoimenpiteet kohdistuvat suuriin kouluihin, sillä pienet koulut ovat niin pieniä, että ne eivät voi säästää. Esimerkiksi lukuvuonna 1993–1994 Uudenkylän koulussa on ollut kaksi perusopetusryhmää yhdysluokkaopetuksena. Jos siellä olisi ollut vain yksi perusopetusryhmä, niin yhden opettajan olisi pitänyt opettaa kuuden eri vuosiluokan opetussuunnitelmaa samaan aikaan. Jos opetusryhmien keskikoko peruskouluissa on esimerkiksi 24, tarkoittaa sen saavuttaminen nykyisen kaltaisella kouluverkolla sitä, että isoissa kouluissa pitää olla paljon myös noin 30 oppilaan luokkia. Perusopetusryhmien (por) muodostamisen problematiikkaa hajanaisessa kouluverkossa voi lukija itse havainnoida liitteessä Por-simulaatio.

Yläkoulun puolella keskimääräinen opetusryhmäkoko on ollut suurimmillaan jopa 31,4 lukuvuonna 2002–2003. Tällöinkin on toki ryhmiä jaettu monissa oppiaineissa (esimerkiksi fysiikka, kemia, käsityöt, kotitalous, liikunta ja kielet). Epätasaisesti jakaantuneiden opetusryhmien ongelma on jonkin verran lieventynyt ikäluokkien pienenemisen ja opetusresurssien kasvattamisen seurauksena. Tilanne tulee kuitenkin lähes varmasti jälleen kärjistymään kuntatalouden vakavien rahoitusongelmien vuoksi. Myös opetukseen joudutaan kohdistamaan säästötoimia ja nämä säästötoimet kohdistuvat isoihin kouluihin.

Varhaiskasvatuksessa kasvattajien ja lasten suhdeluku määräytyy lakisääteisesti.

Kaupungin talousosaston laatiman tuoreen väestöennusteen (elokuu 2014) mukaan peruskouluikäisten määrä kasvaa vuoteen 2030 mennessä noin 450 oppilaalla, jolloin ollaan siis lähes samalla tasolla kuin vuonna 2005 (liitteenä väestöennuste). Koska jo vuonna 2005 kaupungissa oli koulutilojen ylikapasiteettia, on selvää, ettei lähivuosina tarvita lisää tilaa ainakaan väestönkasvun vuoksi.

Palveluverkkosuunnitelma etenee seuraavasti:

- 1) Varhaiskasvatus
- 2) Perusopetus
- 3) Lukio
- 4) Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi

Jokaisen palvelualueen kohdalla käsitellään ensin nykyisestä palveluverkosta ja palveluohjauksesta johtuvia ongelmia, minkä jälkeen esitetään ratkaisuehdotus.

Analyyysiä seuraa synteesi eli vaihtoehtoisten palveluverkkojen tarkastelu. Esitettyjä vaihtoehtoja ovat:

- 1) Syksyn 2013 palveluverkkosuunnitelmaluonnos, joka perustuu vuoden 2010 kouluverkkoselvitykseen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitykseen
- 2) Kehämalli
- 3) Kortteli-kehämalli

2 ANALYYSI eli ongelmien ja ratkaisuehdotusten kuvaus

2.1 Varhaiskasvatus

Ongelmat:

- 1) Varhaiskasvatuksen kohdalla tilanne on pähkinänkuoressa seuraavanlainen: subjektiivinen päivähoito-oikeus astui voimaan vuonna 1996, minkä seurauksena Hyvinkäällä jouduttiin hyvin nopealla aikataululla hankkimaan tiloja päivähoitoon kasvavan kysynnän tyydyttämiseksi. Esimerkiksi vanhoja omakotitaloja ja kerrostalojen päätyjä muutettiin päiväkodeiksi.

Lapsiryhmien muodostamisen kannalta pienet yksiköt ovat hankalia, käytännössä lapsia joudutaan usein siirtämään yksiköistä toisiin etenkin loma-aikoina. Pienet yksiköt ovat vähäisen henkilöstön vuoksi haavoittuvia. Eri paikoissa sijaitsevien pienten yksiköiden johtaminen ja kehittäminen on vaikeampaa kuin yhden isomman yksikön. Nykyisin Hyvinkäällä yhden päiväkodin johtajan alaisuudessa olevaan yhteen kunnalliseen päivähoitoyksikköön kuuluu 1–4 eri paikoissa sijaitsevaa toimipistettä. Ympäristöterveydenhuolto on asettanut pienten yksiköiden lapsimäärälle rajoituksia.

Pieniä päivähoitoyksiköitä on viime aikoina lakkautettu samalla kun on muodostettu isompia yksiköitä.

- 2) Toinen keskeinen palveluverkkoon liittyvä ongelma on esiopetuksen ja alkuopetuksen integraatio. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen hajanaisista palveluverkoista johtuen esiopetuksen ja alkuopetuksen välinen integraatio ei välttämättä toimi niin hyvin kuin pitäisi. Asiaa auttaisi esi- ja alkuopetuksen sijainti samassa yhteydessä esimerkiksi koululla (nykyisin Martin koulu) tai päiväkodissa (nykyisin Aamutuulen päiväkot). Tähän mennessä opetuslautakunta ei ole antanut selkeää linjausta siitä, että esiopetus tulisi järjestää samassa yhteydessä alkuopetuksen kanssa.

Ratkaisuehdotukset:

- 1) Jatketaan samalla linjalla kuin tähänkin asti eli muodostetaan toiminnan ja talouden kannalta riittävän suuria, noin 5–10-ryhmäisiä päiväkoteja pienten yksiköiden tilalle. Päivähoitotilojen kokonaismäärä sopeutetaan kysyntää vastaavaksi ennen kaikkea pieniä ryhmiä lakkauttamalla.
- 2) Opetuslautakunta linjaa, että esiopetus on järjestettävä alkuopetuksen kanssa samassa yhteydessä. Tämä tarkoittaa joko esiopetuksen järjestämistä kouluilla tai alkuopetuksen järjestämistä päiväkodeissa.

2.2 Perusopetus

Ongelmat:

- 1) Kouluverkon laajuus ja hajanaisuus aiheuttaa suuria haasteita opetuksen järjestämiselle ja riittävän kokoisten opetusryhmien järkevälle muodostamiselle. Liian pienet yksikkökoot ja tiukka sektoriajattelu johtavat siihen, että opetusryhmien koon vaihtelu on suurta koulujen välillä. Pienissä kyläkouluissa saattaa yleisopetuksen opetusryhmässä olla vähemmän oppilaita kuin erityiskoulun pienryhmässä.

Esimerkiksi Härkävehmaan kouluun kuuluvassa Talvisillan yksikössä ja Härkävehmaan koulun muissa alakoulun luokissa on lukuvuonna 2014–2015 keskimäärin jopa yli viisi lasta vähemmän perusopetusryhmässä kuin reilun kahden kilometrin päässä sijaitsevassa Puolimatkan koulussa. Monipuolisen opetuksen tarjoaminen ei toteudu haja-asutusalueiden kouluissa tai muissa pienissä yksiköissä samalla tavalla kuin isoissa. Tulevien opetussuunnitelmien myötä koulut eriarvoistuvat jatkossa entistä enemmän.

Perusopetusryhmien koon vaihtelua ei voida tällä hetkellä juurikaan vähentää, vaikka koko kaupunki on yhtä oppilaaksiottoaluetta. Muutosten aikaansaaminen edellyttää muutoksia kouluverkossa.

Koulujen vapaana olevan kapasiteetin hyödyntäminen oppilaspaikkoja jaettaessa ei nykysäännöksiin ole helppoa, sillä hajanaisessa kouluverkossa vapaa kapasiteetti saattaa olla tarpeeseen nähden toisella puolella kaupunkia. Mikäli oppilaita siirretään koulusta toiseen, on otettava huomioon, että oppilaalla on subjektiivinen oikeus hänelle jo nimettyyn koulupaikkaan. Tämän vuoksi joustoa oppilaaksiotossa on lähinnä ensisijaisten koulupaikkojen kohdalla. Kouluverkossa tapahtuvien rakenteellisten muutosten johdosta voidaan koulupaikkaa kuitenkin vaihtaa kesken peruskoulun.

Vuonna 2008 valtuusto asetti tavoitteeksi opetusryhmäkoon pienentämisen 20–25 oppilaaseen. Tämä tavoite on onnistuttu saavuttamaan valtuuston päätösten, valtion erityisavustuksen ja oppilasmäärän pienentymisen ansiosta. Oppilasmäärä on pienentynyt Hyvinkäällä kymmenessä vuodessa viidelläsadalla.

Opetusryhmien pienentäminen, erityisopetuksen ja muiden tukipalvelujen siirtäminen oppilaiden lähikouluihin (perusopetuslain muutos) sekä esiopetuksen ottaminen koulujen tiloihin ovat edellyttäneet omia tilaratkaisujaan. Pääosin nämä ratkaisut ovat olleet mahdollisia toteuttaa juuri oppilasmäärän pienennyttyä. Esiopetuksen siirtyessä kouluhin on puolestaan varhaiskasvatuksen lisätilantarve vähentynyt. Esi- ja alkuopetuksen integraatiosta ei ole selkeitä linjauksia tilojen käytön suhteen. Tavoitteena kuitenkin on edelleen jatkaa esiopetuksen siirtämistä koulujen yhteyteen.

Hyvinkään kouluhistoriasta tiedetään, että uusien asuinalueiden koulut ovat alueiden rakentumisen myötä kärsineet muutaman vuoden ajan tilahausta, minkä jälkeen oppilasmäärä on voimakkaasti laskenut. Esimerkiksi Hakalan, Martin, Paavolan ja Vehkojan kouluissa on aikanaan ollut yli sata lasta enemmän kuin tällä hetkellä.

Viimeisten vuosien aikana uusia koulutiloja on rakennettu edelleen uusille asuinalueille, esimerkiksi Tapainlinna (Pikku-Tapis) ja Aamutuulen päiväkodin yhteyteen.

- 2) Hyvinkäällä on kaksi erityiskoulua: Hakalanpolun koulu ja Martinkulman koulu. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada tarvittava tuki ensisijaisesti omassa lähikoulussaan. Hyvinkäällä onkin siirretty erityisopetusresursseja lähikoulujen käyttöön ja Hakalanpolun koulu on pienentynyt puoleen entisestään. On perusteltua jatkaa tukipalvelujen vahvistamista lähikouluissa ja sen myötä suunnitella kahden erityiskoulun yhdistämistä.

Ratkaisuehdotukset:

- 1) Oppilaaksiotto tehdään jatkossa aidosti sillä ajatuksella, että kaupunki on yhtä oppilaaksiottoaluetta. Periaatteessa tämä linjaus on ollut voimassa jo useita vuosia, kuten opetuslautakunnan päätöksessä 13.12.2011 / § 147 sanotaan:

"Jotta opetusryhmien oppilasmäärät saataisiin mahdollisimman samansuuruisiksi, välttäisiin lisäluokkien perustamiselta sekä huolehdittaisiin koulutilojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä, voidaan oppilaan osoittaa myös muusta kuin suunnittelualueen koulusta."

Yhden oppilaaksiottoalueen käyttäminen tarkoittaisi sitä, että jokaisen vuoden tammikuussa väestötietojen tulostamisen sijaan jokaisen oppilaaksi tulevan lapsen tilanne (esimerkiksi koulumatka, sisarusperiaate, oppilashuollolliset syyt, erityistarpeet) käydään aidosti läpi ja muodostetaan mahdollisimman toimivat opetusryhmät kaikkiin kouluihin. Esimerkiksi erityistä huomiota tarvitsevat oppilaat voidaan tällä tavalla toimien sijoittaa opetuksen ryhmädynamiikan kannalta mahdollisimman sujuvasti.

Ylimääräinen tilakapasiteetti puretaan ja investoinneissa otetaan huomioon myös jo olemassa oleva kapasiteetti.

- 2) Erityiskoulut yhdistetään.

2.3 Lukiot ja Hyvinkään Opisto

Ongelma:

- 1) Hyvinkäällä on kaksi erillistä lukiota, joiden kurssivalikoimassa on päällekkäisyyksiä.

Ratkaisuehdotus:

- 1) Yksi uusi lukio tarvitaan synergioiden (kurssivalikoima) ja taloudellisuuden (päällekkäisyyksien purku) vuoksi, mutta opetustilojen ylikapasiteetin vuoksi ei ole järkevää rakentaa lisää koulutiloja purkamatta vanhoja. Lisäksi uuden lukion suunnittelussa voidaan huomioida myös Opiston tarvitsemat erityistilat.

2.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi

Ongelmat:

- 1) 2–3 kilometrin päässä pääkirjastosta sijaitsevien Paavolan ja Hakalan lähikirjastojen kävijämäärät ovat laskusuunnassa. Paavolan huonokuntoisessa lähikirjastossa kävi vuonna 2013 tilastojen mukaan 47 kävijää ja Hakalan kirjastossa 143 kävijää päivässä, kun pääkirjastossa kävijöitä oli 1263 päivässä. Hakalan kirjaston kävijämäärää nostaa koululaiskäyttö, sillä puolet aukioloajastaan Hakalan kirjasto palvelee vain koululaisia. Monipuolisin aineistovalikoima on pääkirjastossa. Lähikirjastoja käytetään paljon aineistojen palauttamiseen. Tänä päivänä verkkoasiointi (esimerkiksi uusiminen, varaus, tiedonhaku) on jo ohittanut fyysisen asioinnin määrän. Aineistoa voidaan lainata ainoastaan asioimalla kirjastossa paikan päällä.

- 2) Hyvinkään liikuntasuunnitelman (2013) mukaan Martinhallin kapasiteetti ei enää riitä vastaamaan isojen sisäliikuntatilojen kasvaneeseen kysyntään. Erityisesti viime vuosina suositaan kasvattaneet lajit kuten salibandy ja futsal tarvitsevat ison kentän. Hyvinkäällä on siten tarvetta keskeisellä paikalla sijaitsevalle suurelle liikuntahallille.

Ratkaisuehdotukset:

- 1) Lähikirjastot Hakalassa ja Paavolassa lakkautetaan ja mahdollisesti järjestetään itsepalvelukirjastot, palautusautomaatit tai mahdollisesti kirjastoauto ihmisten asioimisreittien varrelle. Hakalassa tämä vapauttaa tiloja koulun käyttöön ja Metsäkaltevan kouluinvestointia voidaan lykätä. Sivukirjastot lakkauttamalla henkilöstöresursseissa voidaan säästää noin kolmen henkilötyövuoden verran.
- 2) Hangonsillan alueelle rakennetaan iso liikuntahalli, jota päiväaikaan käyttävät uusi lukio ja Härkävehmaan koulu sekä mahdollisesti Hämeenkadun, Pohjoispuiston ja Puolimatkan koulut. Järjestely vaatii lukujärjestysten koordinoimista. Tähän asiaan vaikuttaa muun muassa lukion tuleva sijainti, sekä mahdollisesti kaupunkiin tulevat yksityiset liikuntahallit.

3 SYNTEESI eli vaihtoehtoiset palveluverkkoratkaisut

3.1 Syksyn 2013 palveluverkkoluonnoksen mukainen malli

Kyläkoulut Kytäjää lukuun ottamatta lakkautetaan. Investoidaan Aseman, Metsäkaltevan ja Paavolan kouluihin sekä Hangonsillan alueelle tulevaan lukioon.

Tämä malli paitsi lisää koulutilojen ylikapasiteettia ja kustannuksia, myös entisestään kärjistää epätasaisia perusopetusryhmäkokoja. Lisäksi esiopetuksen ja alkuopetuksen integraatioon ei oteta selvää kantaa. Investointitarve vuosina 2015–2025 on 69 miljoonaa euroa.

3.2 Kehämalli

Asian hahmottamista helpottaa karttaliitteen seuraaminen.

Hakalanpolun koulu lakkautetaan erityiskoulujen yhdistämisen myötä ja sen tilat siirtyvät Hakalan koulun käyttöön. Hakalantalon kirjasto lakkautetaan. Sikäli kun sosiaali- ja terveystoimi keskittää neuvolapalveluja, myös neuvolan tilat voidaan ottaa Hakalan koulun käyttöön. Erityiskoulujen yhdistämisen myötä Martinkulman koulu mahdollisesti lakkautetaan ja sen tiloista tulee Martin koulun tiloja.

Muut lakkautettavat koulut ovat Asema, Kaukas, Noppo, Paavola, Ridasjärvi, Talvisilta ja Uusikylä sekä Hyvinkään yhteiskoulun ja Hyvinkään Sveitsin lukiot. Harkitaan Anttilan päiväkodin ja koulun rakennuksen muuttamista kokonaan päiväkodiksi, mikäli Vehkojan koulusta laajennetaan noin nelisarjainen (A-, B-, C- ja D-rinnakkaisluokat) esiopetuksen sisältävä yhtenäiskoulu. Metsäkaltevan yhtenäiskoulua ei rakenneta. Paavolan kirjasto lakkautetaan.

Uudet yksiköt ovat Härkävehmas-Sveitsi ja lukio. Hakalan ja Vehkojan kouluja laajennetaan, sikäli kun Metsäkaltevan alueen oppilaat tarvitsevat lisää koulutilaa. Muodostetaan 1.–9. luokat sisältäviä yhtenäiskouluja, joissa on myös esiopetus.

Kytäjän koulu säilyy, sillä Kytäjärven kaavoitettu alue on kasvamassa ja kuljetukset keskustaan vaikeasti järjestettävissä johtuen erittäin hajanaisesta asutuksesta ja joukkoliikennelogistiikasta. Sikäli kun Kytäjärven kaava-alue rakentuu ja lapsiperheitä muuttaa lisää alueelle, tulee harkittavaksi koulun siirtäminen parempaan paikkaan, esimerkiksi Kytäjän kirkon viereen. Tällöin iltapäiväkerho olisi koulun kanssa samassa yhteydessä ja useimpien lasten koulumatka suoritettavissa kävellen. Myös mahdollisen päivähoidon ja esiopetuksen sijoittamista samaan yhteyteen voidaan harkita, mikäli alueella on riittävästi kysyntää näille palveluille.

Seuraavissa tapausanalyyseissä käydään tarkemmin läpi eri alueiden palveluverkon vaihtoehtoja. Asian hahmottamista helpottaa liitteen Kehämalli seuraaminen.

1) Metsäkaltevan yhtenäiskoulu?

Jos Metsäkaltevaan rakennetaan uusi yhtenäiskoulu, kävisi niin kuin on käynyt uusilla alueilla tähänkin mennessä, eli muutaman vuoden ajan koulun oppilasmäärä ja tilantarve olisi suuri, minkä jälkeen oppilasmäärä putoaisi voimakkaasti. Tämän seurauksena kaupunkiin jäisi suuri määrä ylläpidettävää ja peruskorjattavaa tilaa sekä epätasaiset opetusryhmäkoot.

2–4 kilometrin päässä Metsäkaltevan alueelta sijaitsevissa Hakalan, Martin, Puolimatkan ja Vehkojan kouluissa on oppilasmäärä viime vuosien aikana laskenut jokaisessa vähintään sadalla. Uuden rakentamisen ennusteen pohjalta tehdyn väestöennusteen mukaan näiden lähes kokonaan rakennettujen alueiden lasten määrä näyttäisi olevan lievässä laskusuunnassa seuraavien vuosien ja vuosikymmenten aikana.

Ratkaisut: Metsäkaltevan yhtenäiskoulun investointia ei tehdä, tai se ainakin siirretään mahdollisimman pitkälle tulevaisuuteen, sillä noin 2–4 kilometrin päässä sijaitseviin Hakalan, Martin, Puolimatkan ja Vehkojan kouluihin mahtuu lisää oppilaita.

Metsäkaltevan alueen tarvitsema lisäkapasiteetti haetaan lähtökohtaisesti Hakalantalosta, johon voidaan ottaa Hakalanpolun koulun, neuvolan ja kirjaston poistuessa noin 10–20 opetusryhmää (noin 200–400 oppilasta) nykyisten lisäksi. Tämän seurauksena lukujärjestyksiä ja koulupäiviä tullee porrastaa nykyistä enemmän. Metsäkaltevassa sijaitseva Aamutuulen päiväkotisiiritys tässä mallissa kokonaan päivähoidon käyttöön.

Sikäli kun Hakalantalons tilat eivät riitä Metsäkaltevan kasvaessa, ohjataan oppilaita Martin, Puolimatkan ja Vehkojan kouluihin (noin 3 kilometriä Metsäkaltevasta, noin 1,5 km Hakalasta). Vehkojan koulua laajennetaan, jos tilat eivät muuten riitä. Tällä järjestelyllä tehdään mahdolliseksi tasaiset opetusryhmäkoot koko kaupunkialueella.

Jos Vehkojan koulua laajennetaan noin nelisarjaiseksi yhtenäiskouluksi, harkitaan Anttilan koulun alaluokkien ja esiopetuksen siirtoa Vehkojan koulun yhteyteen sekä nykyisen Anttilan päiväkodin ja koulun rakennuksen muuttamista ainoastaan päiväkodiksi. Tämä muutos vauhdittaisi esiopetuksen ja alkuopetuksen integraatiota, sillä samalla voidaan luopua myös ainakin Vehkojan päiväkodin esiopetusryhmästä.

2) Erityiskoulut

Erityiskoulut yhdistetään joko Martinkulman kouluun tai muuhun opetuksen kannalta sopivaan paikkaan.

3) Asema, Härkävehmas, Paavola ja Talvisilta

Lakkautetaan Aseman, Paavolan ja Talvisillan koulut sekä Hyvinkään yhteiskoulun ja Hyvinkään Sveitsin lukiot. Härkävehmaan koulu peruskorjataan, tai puretaan ja rakennetaan tontille uusi koulu huomioiden lasten eri kehitysvaiheet. Muodostetaan uusi, noin nelisarjainen yhtenäiskoulu, joka hyödyntää Härkävehmaan koulun ja Sveitsin nykyisen lukion rakennuksia mahdollisimman tehokkaasti ja lasten kehitysvaiheet huomioiden (esimerkiksi isojen ja pienten lasten puolet erikseen). Englanninkieliset luokat siirtyvät muodostuvan Härkävehmas-Sveitsin yhtenäiskoulun yhteyteen.

4) Lukion sijoituspaikka

Keväällä 2014 Hyvinkään yläkoulujen 9. luokan päättäneille oppilaille tehtiin lukiovalintoihin liittyvä kysely, jonka tulokset ovat liitteenä. Tulevat lukiolaiset pitävät tärkeänä muun muassa sitä, että lukiossa olisi tiloja itsenäiseen opiskeluun. Tilojen viihtyisyyttä pidetään yleisesti tärkeänä lukion valintaan vaikuttavana asiana. Toisaalta nuoret näyttävät kyselyn tulosten perusteella pitävän lukiota lähipalveluna, jonka perässä vain harva olisi valmis matkustamaan yli 45 minuutin matkan päähän.

Sikäli kun Aseman koulu lakkautetaan, vapautuu koulurakennus muuhun käyttöön. Uutta lukiota ei ole välttämättä syytä rakentaa Hangonsillan alueelle, vaan nykyisen Aseman koulun tontille, jossa on runsaasti rakennusoikeutta.

Jos lukio sijoitetaan Aseman koulun tontille, on tarkoin selvitettävä, voidaanko Aseman koulun vuonna 1954 käyttöön otettu koulurakennus muuntaa taloudellisesti lukion käyttöön siten, että tilat sallivat modernin kurssimuotoisen lukio-opetuksen. Lukion tilojen tulee olla tarkoituksenmukaiset ja viihtyisät, jotta lukio säilyy vetovoimaisena vaihtoehtona jatkossakin. Jos Aseman koulurakennus ja tontti eivät sovellu lukion käyttöön, voi olla edullisempaa rakentaa uusi lukio Hangonsillan alueelle ja osoittaa Aseman koulun tontti johonkin muuhun käyttöön.

Uuden lukion sijaintia päätettäessä on myös otettava huomioon vuonna 2012 hyväksytty Hyvinkään keskustaaajaman osayleiskaava, jonka mukaisesti suurin osa nykyään Hämeenkadun siltaa kulkevasta liikenteestä ohjataan uudelle sillalle, jonka toinen pää on Aseman koulun vieressä Urheilukadulla. Lisäksi alueelle on suunniteltu liityntäpysäköintiä, joka lisäisi liikennettä Aseman koulun ympäristössä. Pienten lasten koulumatkojen kannalta on hankalaa, jos liikenne koulun ympäristössä entisestään kasvaa.

Kevyen liikenteen järjestämisen vuoksi Hangonsillan alue voisi olla parempi sijainti oppilaitokselle. Toisaalta mopoautojen lisääntymisen vuoksi Aseman koulun tontilla sijaitseva lukio voisi hyödyntää tulevaa liityntäpysäköintiä jonkin verran Hangonsillan alueella sijaitsevaa lukiota paremmin.

Aseman koulun tontti on noin 600 metrin päässä Wanhan Villatehtaan liikuntatiloista (Wanha Areena ja 2014 valmistuva kulttuuri- ja liikuntakeskus), joten kovin suurta liikuntahallia ei tarvittaisi Aseman lukion tapauksessa.

5) Haja-asutusalueiden koulut

Kapasiteettitiedon valossa Hyvinkään itäosan kyläkoulujen noin 120 oppilasta mahtuvat itäpuolen isoihin kouluihin eli Hämeenkadulle, Marttiin ja Tapainlinnaan jo vuonna 2015. Koulumatkoihin käytetty aika pitenisi huomattavasti nykyisestä, varsinkin jos oppilaita sijoitetaan moneen eri kouluun. Toinen nykyistä taloudellisempi vaihtoehto haja-asutusalueiden palvelutuotannon kehittämiseksi on tiivistäminen, josta lisää kortteli-kehämallissa (seuraava luku).

Nopon koulun oppilaat mahtuvat Hyvinkäänkylän kouluun jo vuonna 2015, samoin esiopetus. Väestöennusteen valossa näyttää kuitenkin siltä, että tämänkin alueen lapsimäärä näyttäisi olevan laskusuunnassa. Hyvinkäänkylän kouluun voitaisiin joustavasti sijoittaa oppilaita Vehkojan suunnasta, jolloin Vehkojan koulun mahdollista laajennusta voitaisiin edelleen lykätä. Tähän kokonaisuuteen vaikuttaa myös Metsäkaltevan alueen kasvu, sillä jos Hakalantalon ei mahdu, sijoitetaan yhtä oppilaaksiottoaluetta hyödyntäen Hakalan alueelta oppilaita Vehkojalle ja Vehkojalta Hyvinkäänkylään.

6) Pikku-Tapis

Kun vuokrasopimus Hyrian kanssa päättyy, selvitetään Pikku-Tapiksen yksikön lakkauttamista. Yksikköä mahdollisesti lakkautettaessa on otettava huomioon opetusryhmien joustava muodostaminen kaupunkialueelle jo aikaisempina vuosina. Lisäksi itäisen taajama-alueen rakentamista on seurattava.

Kehämallin ongelmat:

Lasten koulumatkat pitenisivät siten, että kaupunkialueella koulumatkat olisivat pisimmillään noin 4–5 kilometriä (Metsäkaltevan ääri laidalta Vehkojalle), toisaalta monille lapsille koulu olisi nykyistä lähempänä. Tiivistä kaupunkirakenteesta johtuen keskimääräiset koulumatkat pitenisivät kuitenkin korkeintaan joitakin satoja metrejä. Merkittävänä riskinä tässä mallissa on tilasuunnittelun epäonnistuminen, sillä toimivien yhtenäiskoulujen suunnittelussa on otettava huomioon muun muassa lasten eri kehitysvaiheet ja nykyaikaisen oppimisympäristön vaatimukset.

Kehämalli vaatii noin 46 miljoonaa euroa investointeja vuosina 2015–2025, mikä on 23 miljoonaa euroa vähemmän kuin syksyllä 2013 esitetyssä palveluverkkosuunnitelmassa.

3.3 Kortteli-kehämalli

Asian hahmottamista helpottaa karttaliitteen seuraaminen.

Kortteli-kehämalli on muuten sama kuin Kehämalli, mutta seuraavin poikkeuksin:

- 1) Metsäkaltevaan Aamutuulen päiväkodin yhteyteen jäisi päivähoito, esiopetus ja alkuopetus
- 2) Haja-asutusalueiden palveluverkon tiivistäminen Hyvinkään itäosassa

Hyvinkään itäosan kyläkoulut esitettiin syksyn 2013 palveluverkkoluonnoksessa lakkauttaviksi, koska näiden oppilaiden ajateltiin siirtyvän uuteen Metsäkaltevan yhtenäiskouluun. Tässä uudelleen valmistellussa palveluverkkosuunnitelmassa Metsäkaltevan yhtenäiskoulua ei ole tarkoitus rakentaa, joten on harkittava muita vaihtoehtoja. Jos itäosan kyläkoulut ja päiväkodit lakkautetaan, tarvittava palvelukapasiteetti on oltava kaupunkialueen yksiköiden yhteydessä.

Vaihtoehtona haja-asutusalueiden palveluverkon kehittämisessä on lakkauttamisen sijaan palveluverkon tiivistäminen.

Idässä tiivistäminen tapahtuisi esimerkiksi seuraavasti: Ridasjärvelle siirrettäisiin Kaukasten päiväkotiryhmä ja kaksiopettajainen koulu sekä Uudenkylän kolmiopettajainen koulu.

Ridasjärven koulun yhteyteen tulisi 1–2-ryhmäinen päiväkotit ja yksisarjainen alakoulu (noin 120 oppilasta, noin 6 opettajaa ja 1 koulunkäyntiavustaja). Ridasjärvi on sijaintina hyvä, sillä Ridasjärven koululle menee jo nyt linja-autoreitti Takojan, Uudenkylän ja Kaukasten kautta. Uusia kuljetusreittejä ei tarvitsisi järjestää. Lisäksi Ridasjärven koulun käytössä on kävelymatkan päässä sijaitseva Helsingin kaupungin ylläpitämän Lemmilän koulun liikuntasali. Lasten koulumatka-ajat olisivat huomattavasti lyhyemmät kuin kaupunkiin kuljettaessa, sillä kaupunkialueen ruuhkiin ei tarvitsisi mennä ollenkaan. Yhden pienehkön kyläkoulun aikataulut on helppo sovittaa julkisen liikenteen aikatauluihin.

Tällä tavoin muodostuisi yksisarjainen noin 120 oppilaan kyläkoulu, jossa olisi oppilasmäärästä riippuen 5–6 opettajaa. Tämä on kaksi opettajaa vähemmän kuin nykyisessä kolmessa kyläkoulussa. Perusopetusryhmän koko olisi lähempänä keskustan kouluja eli noin 20.

Samassa yhteydessä päiväkotit saisi nykyistä tarkoituksenmukaisemmat tilat ja riittävän suuren ryhmän taloudelliselle toiminnalle. Säästöt olisivat seuraavat: 2 perusopetusryhmää (55 000 €/por), 1–2 koulunkäyntiavustajaa (30–60 000 €) sekä kiinteistökulut Uudenkylän (50 000 €) ja Kaukasten kouluista (40 000 €). Lisää vuosikuluja tulisi bussilipuista 30 000 € ja Ridasjärvelle sijoitettavista moduulirakennuksista noin 120 000 €. Tämä Ridasjärven alakoulu ja päiväkotit olisi kokonaisuutena vuositasolla noin 110 000 € edullisempi nykyisiin kolmeen kouluun ja kahteen päiväkotitiin verrattuna. Lisäksi saataisiin oleellisesti vähennettyä pienten yksiköiden haavoittuvuutta.

Toisaalta esimerkiksi Uudestakylästä ja Kaukasista Jokelan kautta Helsinkiin päin menevien työmatka pitenisi autolla ajaen noin 30 minuuttia suuntaansa, jos lapset tulisi viedä päiväkotitiin Ridasjärvelle. Alueen asukkaiden kannalta hyvä vaihtoehto voisi olla yhteistyö Tuusulan kunnan kanssa siten, että Hyvinkää lakkauttaisi pienet yksikkönsä idästä ja Jokelaan järjestettäisiin päiväkotit- ja koulupaikat myös Kaukasten ja Uudenkylän suunnasta tuleville lapsille.

Kolmas vaihtoehto voisi olla idän kyläkoulujen keskittäminen Kaukasiin, jolloin ainoastaan Ridasjärven ja Uudenkylän nykyisten koulujen oppilaat tulisi kuljettaa. Tällä hetkellä Ridasjärven oppilaista 38 % (15/40) ja Uudenkylän oppilaista 72 % (33/46) on koulukuljetusten piirissä, Kaukasten oppilaista vain 13 % (4/31). Haasteena tässä vaihtoehdossa olisi se, että myös pohjoisen suunnasta pitäisi järjestää kuljetukset, sillä alueella joukkoliikenne kulkee vain etelästä pohjoiseen.

Jos koulu olisi Kaukasissa, Lemmilän koulun liikuntasalia ei voisi hyödyntää yhtä hyvin kuin nykyään.

Kortteli-kehämallin ongelmat:

Ongelmana tässä mallissa on se, että yritetään samaan aikaan keskittää ja hajauttaa. Tietyillä alueilla säilytettäisiin pienet opetusryhmäkoot toisten alueiden kustannuksella. Lyhyiden etäisyyksien kaupunkialueella on hankala keksiä objektiivisia kriteerejä sille, miksi jollain tietyllä alueella on pienten lasten koulu ja jollain toisella alueella ei ole. Esimerkiksi Metsäkaltevan alueen oppilaat (esi- ja alkuopetus) mahtuvat vielä muutaman vuoden ajan Aamutuulen päiväkodin kanssa samoihin tiloihin, minkä jälkeen Metsäkaltevan alueelle pitäisi rakentaa uudet tilat, jotka olisivat alueen rakentumisen jälkeen vajaakäytössä. Myös Hakalantalons tilat jäisivät hyödyntämättä.

Väestöennusteen mukaan itäpuolisten kylien lapsimäärät näyttävät olevan voimakkaassa laskusuunnassa, joten vuonna 2025 esimerkiksi Ridasjärven alakoulussa olisi alle 60 oppilasta.

Kortteli-kehä-malli vaatii noin 50 miljoonaa euroa investointeja vuosina 2015–2025, mikä on 19 miljoonaa euroa vähemmän kuin syksyllä 2013 esitetystä palveluverkkosuunnitelmasta.